

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN

A Szegedi Ítéltábla mint harmadfokú bíróság Szegeden, 2010. január 14. napján tartott fellebbezési nyilvános ülés alapján meghozta a következő

Í T É L E T E T :

A visszaélés személyes adattal büntette miatt a **vádlott** ellen indított büntetőügyben a **Békés Megyei Bíróság mint másodfokú bíróság** 2009. február 25. napján kihirdetett **7.Bf.297/2008/8.** számú ítéletét

m e g v á l t o z t a t j a

az alábbiak szerint:

A vádlottat az ellene visszaélés személyes adattal **vétsége** miatt emelt vád alól tekinti felmentettnek.

A merevlemez és a 2 db Philips típusú DVD lemez **l e f o g l a l á s á t m e g s z ü n t e t i**, a Bj.62/2007/1. alatt kezelt merevlemezt a bűncselekményre vonatkozó **adatok letörlése után k i a d n i r e n d e l i** a (társulás neve) Kistérségű Társulásnak. A DVD lemezeket **m e g s e m m i s í t e n i r e n d e l i**.

Megállapítja, hogy **(tanú neve)** lakcíme **(irányítószám, Település, utca, házszám)**.

Egyebekben a másodfokú ítéletet **h e l y b e n h a g y j a**.

Megállapítja, hogy a harmadfokú eljárás során felmerült 5.625,- (ötezer-hatszázhuszonöt) Ft bűnügyi költség az állam terhéen marad.

I N D O K O L Á S :

Az Orosházi Városi Bíróság a 3.B.39/2008/5. számú ítéletében a vádlottat bűnösnek mondta ki visszaélés személyes adattal büntetésében [Btk. 177/A. § (1) bekezdés a) pont, (3) bekezdés], amelyért 500 napi tétel pénzbüntetésre ítélte. A pénzbüntetés egy napi tételének összegét 500,- Ft-ban állapította meg, így összesen 250.000,- Ft pénzbüntetésre ítélte a vádlottat. Rendelkezett a bűnjelekről, melyek egy részét elkobozta, másik részének a lefoglalását megszüntette és **(tanú neve)**-nak, valamint a

vádлотtnak kiadni rendelte. Kötelezte a vádlottat a felmerült bűnügyi költség megfizetésére.

Az ítélet lényege a következő volt:

a vádlott 2005. október 15. napjától 2006. február 28. napjáig a **(társulás neve)** Kistérségi Társulás alkalmazásában állt. Munkahelyén, a munkáltatója tulajdonát képező számítógép merevlemezén 10.491 természetes személyes különleges személyi adatait, köztük a politikai szimpátia, az egyes pártok iránti rokonszenvük szerint csoportosított minősítő jelölésekkel tárolta, kezelte és módosította a nyilvántartást, a nyilvántartásba vett természetes személyek tudta, beleegyezése és hozzájárulása, illetve törvényi felhatalmazása nélkül. Ezzel az érintett személyeknek jelentős érdekséreelmet okozott.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint önmagában az a tény, hogy a sértettek igen nagy számára vonatkozott az adatkezelés, a társadalom vonatkozásában bekövetkező jelentős érdeksérelemnek tekintendő. Ezen túlmenően a vádlott cselekményével megteremtette annak a lehetőségét, hogy az általa tárolt adatokat politikai célokra használják fel, s ez a sértettek számára erkölcsi hátrányt eredményezett.

Az ítélet ellen a vádlott felmentésért valamint eltérő minősítésért és enyhítésért, védője elsődlegesen felmentésért és a büntetés kiszabásának mellőzése iránt, másodsorban pedig eltérő minősítésért, az adatok különleges minősítésének mellőzése érdekében jelentett be fellebbezést.

A Békés Megyei Bíróság mint másodfokú bíróság a 7.Bf.297/2008/8. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, s a vádlottat az ellene visszaélés személyes adattal büntette miatt emelt vád alól felmentette. A pénzbüntetés kiszabásával és annak átváltoztatásával kapcsolatos rendelkezést mellőzte, megállapította, hogy a bűnügyi költséget az állam viseli, a számítógép merevlemezét elkobozta, míg a többi részét kiadni rendelte a **(társulás neve)** Kistérségű Társulás részére, az átmásolt adatbázisokat tartalmazó 2 db DVD lemezeknek pedig az iratokhoz történő csatolását rendelte el.

A másodfokú bíróság a tényállást kiegészítette azzal, hogy a vádlottat az a szándék vezérelte, hogy a munkahelyi vezetőjével fennálló rivalizálásában és konfliktusában a cselekménye révén előnyösebb helyzetbe jusson az irodavezető személyének változásakor.

Mellőzte ugyanakkor a tényállásból az elsőfokú bíróság azon megállapítását, hogy az érintett természetes személyeknek jelentős érdekséreelmet okozott, minthogy ennek, mint jogkövetkezménynek az ítélet jogi indokolásában van a helye.

A megyei bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság tévedett a vádlott bűnösségének a megállapításakor. Ennek indokolása során kifejtette, hogy a vád tárgyává tett bűncselekmény törvényi tényállási elemeként meghatározott jelentős érdeksérelem akkor állapítható meg, ha a jogosulatlan adatkezelés következtében nem pusztán absztrakt érdeksérelem keletkezik, hanem az érintett konkrét és számottevő hátrányt szenved családi, baráti, munkahelyi, lakókörnyezeti vagy egyéb társadalmi kapcsolatain terén. Ilyenre vonatkozó adatokra azonban az eljárás során nem derült fény, s így konkrét hátrány hiányában nem is lehet állást foglalni a tekintetben, hogy az számottevő hátrány-e vagy sem. Ezért a másodfokú bíróság nem osztotta az elsőfokú bíróság azon konkrétumot nem tartalmazó indokait, hogy összességében a sértettek igen nagy számát érintő adatkezelés jelentős érdeksérelemnek tekinthető.

Ezen túlmenően a másodfokú bíróság az adott bűncselekmény kísérletét sem találta megállapíthatónak. Arra ugyanis csak akkor kerülhetett volna sor, ha a bűncselekmény eredményére, a jelentős érdeksérelemre a vádlottnak legalább az eshetőleges szándéka kiterjedt. Álláspontja szerint azonban a vádlottnak még eshetőlegesen sem állt szándékában a 10.491 személynek, vagy közülük akárcsak egynek is jelentős érdeksérelmet okozni, hanem a szándéka egyértelműen az volt, hogy a munkahelyén történő esetleges vezetőváltáskor az adatbázis alapján történő információszolgáltatás révén jobb pozícióba kerülhessen.

Az ítélet ellen az ügyész jelentett be fellebbezést a vádlott terhére a felmentés miatt, a bűnösség megállapítása és büntetés kiszabása érdekében.

A fellebbviteli főügyészség az ügyészi fellebbezést azon módosítással tartotta fenn, hogy elsődleges a másodfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és a megyei bíróság új eljárásra utasítását indítványozta. Álláspontja szerint eljárási szabályt sértett az elsőfokú bíróság, amikor az általa lefolytatott bizonyítási eljárás során kihallgatott tanúkat nem figyelmeztette a mentő körülmény elhallgatásának törvényes következményeire, s ezáltal elmaradt a Be. 85. § (3) bekezdésében meghatározott, a törvény által megkövetelt figyelmeztetés, melynek következtében a tanúk vallomása bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe. Ez egyben a tényállás felderítetlenségét is eredményezte, amely megalapozatlansági ok a harmadfokú eljárásban nem küszöbölhető ki, s így a másodfokú bíróság új eljárásra utasítása szükséges.

A fellebbviteli főügyészség másodlagosan a másodfokú bíróság ítéletének megváltoztatását, s a vádlottnak a vád tárgyát képező bűncselekményben való bűnössége kimondását indítványozta. Megítélése szerint tévedett a megyei bíróság, amikor azt állapította meg, hogy a vádlottnak még eshetőlegesen sem volt szándékában a sértetteknek jelentős érdeksérelmet okozni. A kedvezőbb pozícióba kerülésre irányuló „direkt” szándéka mellett a terhelt tisztában volt azzal is, hogy az általa jogosulatlanul kezelt adatok következtében az érintetteket munkahelyi,

foglalkoztatási és egyéb egzisztenciális körülményekhez kapcsolódó viszonylatokban konkrét és számottevő hátrány érheti politikai nézeteik, politikai erőkhöz való vonzódásuk vagy azoktól történő elhatárolódásuk folytán, amely következménybe belenyugodott. Cselekményével így elkövette a Btk. 177/A. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, de a (3) bekezdése szerint minősülő különleges személyes adattal visszaélés bűntettének a kísérletét.

A vádlott terhére szóló fellebbezés és az ügyészi indítvány egyaránt alaptalannak bizonyult.

Az ítélőtábla mint harmadfokú bíróság a Be. 387. § (1) bekezdése alapján eljárva a másodfokú bíróság ítéletét és az azt megelőző első- és másodfokú bírósági eljárást felülbírált abból a szempontból is, hogy az eljárási szabályokat az elsőfokú, illetve a másodfokú bírósági eljárásban megtartották-e, valamint hogy a másodfokú bírósági ítélet megalapozott-e.

Ennek során megállapította, hogy az elsőfokú és a másodfokú bíróság is eljárási szabályt sértett, amikor **(ügyvéd neve)** ügyvédet mint a vádlott védőjét nem zárta ki az eljárásból.

A harmadfokú bíróság ugyanis a rendelkezésre álló adatok alapján megállapította, hogy **(ügyvéd neve)** és a felesége is szerepelt a vádlott által kezelt adatbázisban, s ennél fogva nevezettek nemcsak az adott bűncselekmény passzív alanyának, hanem a Be. 51. § (1) bekezdése szerinti sértettnek is minősülnek. Figyelemmel pedig arra, hogy az eljárás során nem lehet védő a sértett, valamint a sértett hozzátartozója [Btk. 137.§ 6. pontja] sem [Be. 45. § (1) bekezdés a) pont], ezért a harmadfokú bíróság megállapította, hogy **(ügyvéd neve)** annak ellenére járt el az első- és a másodfokú eljárásban is védőként, hogy a törvénynél fogva kizárt volt.

Figyelemmel arra, hogy ez a szabálysértés nem valósított meg hatályon kívül helyezési okot, ezért az ítélőtábla csak a megállapítására szorítkozott.

Tekintettel azonban arra, hogy a harmadfokú eljárásban a védő részvétele kötelező [Be. 389. § (4) bekezdés], így az ítélőtábla megállapította, hogy az ügyben **(ügyvéd neve)** védőkénti eljárása kizárt, s - újabb védői meghatalmazás hiányára figyelemmel - az eljárást kirendelt védő jelenlétében folytatta le.

Az ítélőtábla nem osztotta ugyanakkor a fellebbviteli főügyészség azon indítványát, amely szerint a tanúk mentő körülmény elhallgatásának törvényes következményeire történő figyelmeztetésének az elmaradása folytán a tanúvallomásokot a Be. 85. § (3) bekezdése alapján ki kell rekeszteni a bizonyítási eszközök közül, s hogy ez a másodfokú bíróság ítéletének a hatályon kívül helyezésével járó megalapozatlanságát is eredményezi.

A Be. 85. § (3) bekezdése valóban előírja, hogy ha a tanú vallomástételének nincs akadálya, akkor figyelmeztetni kell arra, hogy köteles a legjobb tudomása és lelkiismerete szerint az igazat vallani, továbbá hogy a hamis tanú zást és a mentő körülmény elhallgatását a törvény szabadságvesztéssel rendeli büntetni. A figyelmeztetést, valamint a tanúnak a figyelmeztetésre adott válaszát szó szerint kell jegyzőkönyvbe venni, melynek elmaradása esetén a tanú vallomása bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe.

Az iratok tartama alapján az is kétségtelenül megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság elmulasztotta figyelmeztetni a tanúkat a mentő körülmény elhallgatásának törvényes következményeire. A harmadfokú bíróság által is ismert van olyan bírói gyakorlat, amely ezen figyelmeztetés elmaradását olyan súlyos eljárási szabálysértésnek minősíti, amelyhez a tanúvallomásoknak a bizonyítékok köréből való kirekesztése következményét fűzi (Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.137/2007/6., IH 2008.51.). Az ítéltábla ezen álláspontot azonban nem osztja.

A törvényi előírás folytán az elsőfokú bíróságnak vitathatatlanul figyelmeztetnie kellett volna a tanúkat a mentő körülmény elhallgatásának a következményeire. Ennek elmaradása így eljárási szabálysértést valósított meg. A szabálysértés következményeinek megállapítása során azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni annak a vizsgálatát, hogy egyáltalán felmerült-e annak a lehetősége, hogy a kihallgatott tanúk valamilyen mentő körülmény ismeretében lehetnek, akár csak elméletileg is elkövethetnék a mentő körülmény elhallgatásának a bűncselekményét.

Az adott figyelmeztetés elmaradásának ugyanis csak a mentő körülmények előadásához fűződő érdek szempontjából van jelentősége, s csak az ebbe a kérdéskörbe vonható ismeretek szempontjából van relevanciája. Mint ahogy a Be. 82. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott mentességi jogra (amely szerint a tanúvallomást megtagadhatja az, aki magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná az azzal kapcsolatos kérdésben) való figyelmeztetés elmaradása is csak azon kérdéskör tekintetében jár a vallomásnak a bizonyítékok köréből való kirekesztésével, amely vonatkozásában a tanú a vallomást ténylegesen megtagadhatta volna (BH 2006. 317.). Ugyanígy a mentő körülmény elhallgatásának törvényes következményeire való figyelmeztetés elmaradása is kizárólag azon vallomások illetve vallomásrészek vonatkozásában lehet releváns, amelyek tekintetében ténylegesen felmerülhetett valamilyen mentő körülmény elhallgatásának a lehetősége. Azon vallomások (adott esetben vallomásrészek) kirekesztése, amelyek tekintetében még csak fel sem merülhet az, hogy a tanú valamilyen mentő körülményről tudomással bírhat, a figyelmeztetéssel védett érdekek szempontjából semmifajta jelentőséggel nem bírna, teljességgel szükségtelen és felesleges lenne, s

egyetlen eredménye az volna, hogy a bizonyítás szempontjából fontos bizonyítékok kerüljenek ok nélkül mellőzésre.

Figyelemmel pedig arra, hogy az eljárás során kihallgatott egyetlen tanú vonatkozásában sem merült fel annak még csak az elvi lehetősége sem, hogy valamilyen mentő körülményről tudomása lenne, s ezáltal elkövethetné a mentő körülmény elhallgatásának a bűncselekményét, ezért sem a vallomások egészének, sem egy részének a mellőzésére nem volt törvényes ok. A tanúvallomásoknak eljárási szabálysértés folytán való mellőzésén alapuló megalapozatlanságra hivatkozással hatályon kívül helyezést célzó indítvány így alaptalannak bizonyult, s a harmadfokú bíróság ismételten csak a relatív eljárási szabálysértés megállapítására szorítkozott.

Az elsőfokú és a másodfokú bíróság a fentieken túlmenően az eljárási szabályokat megtartotta. A másodfokú bíróság ítéletének alapját képező tényállás teljes egészében megalapozottnak bizonyult, s ezáltal az a harmadfokú felülbírálat alapját képezte [Be. 388. § (1) bekezdés].

Az ítélőtábla megállapította, hogy a másodfokú bíróság felmentő ítélete érdemben helytálló, az indokolása azonban részben kiegészítésre és megváltoztatásra szorult.

A másodfokú bíróság jogi álláspontjának lényege szerint az adott bűncselekmény kísérlete csakis akkor állapítható meg, ha a jelentős érdeksérelemre, mint a bűncselekmény eredményére a vádlottnak legalább az eshetőleges szándéka kiterjedt. Figyelemmel pedig arra, hogy a vádlott cselekményét a személyes előmenetelének elősegítése motiválta, és a szándéka még eshetőlegesen sem terjedt ki akárcsak egy személy tekintetében sem jelentős érdeksérelem okozására, ezért nem állapítható meg bűncselekmény elkövetése.

A harmadfokú bíróság a fenti okfejtést illetően osztotta a fellebbviteli főügyészség indítványában foglaltakat, amely szerint a vádlottnak az a „direkt” szándéka, hogy az általa az adatbázisban rögzített személyekről szolgáltatott információk ellentételezéseként egy esetleges munkahelyi vezetőváltáskor kedvezőbb pozícióba kerülhessen, nem zárja ki a bűncselekmény kísérletének mintegy másodlagos, eshetőleges szándékkal történő megállapítását.

Ennek az eshetőleges szándéknak arra kell kiterjednie, hogy a vádlott által jogosulatlanul kezelt adatok következtében az érintetteket konkrét és számottevő hátrány érheti elsősorban munkahelyi és egyéb egzisztenciális viszonylatokban politikai nézeteik, szimpátiájuk folytán, amely esetleges következményekbe a vádlott belenyugszik. A szándékosság tudati és akarati-érzelmi oldalának ezen vizsgálatára azonban csak akkor kerülhet sor, ha az alaptényállásban meghatározott eredmény ugyan nem következik be, de a cselekménnyel büntetőjogi értelemben fennálló okozati összefüggés folytán bekövetkezhetsz. Eredmény bűncselekmény esetén az

elkövetői magatartásnak magában kell hordoznia az eredmény bekövetkezésének a lehetőségét, valószínűségét.

Ilyen esetben a személyes adattal visszaélés bűncselekmény törvényi tényállási elemét képező jelentős érdeksérelem akkor valósulhatott volna meg, ha a vádlott által preferált párt nyer az országgyűlési választásokon és alakít kormányt. Ezt követően olyan intézkedéseket hoznak, vagy olyan emberek kerülnek vezető pozíciókba, amely intézkedések megvalósítása, illetve amely személyek működésük során felhasználják a vádlott által kezelt adatbázist, s ennek következtében az azon szereplő személyek konkrét, számottevő hátrányt szenvednek.

A harmadfokú bíróság álláspontja szerint ez az okozati összefüggés szerfelett távoli, szerfelett laza, eshetőleges, az eredmény bekövetkezéséhez további, később fellépő együtttható tényezők létét szükségelteti, amely az okfolyamatot oly bonyolult kimenetelűvé teszi, hogy az semmiképpen nem róható az elkövető terhére. Büntetőjogi értelemben vett oksági kapcsolat nélkül pedig nem állapítható meg bűncselekmény.

A harmadfokú bíróság mindezen indokolásváltoztatással együtt a vádlottnak a Be. 6. § (3) bekezdés a) pont I. fordulata alapján (mert a cselekmény nem bűncselekmény) történő felmentését helyesnek ítélte, s a bűnösség megállapítását célzó fellebbezés alaptalannak bizonyult.

Észlelte ugyanakkor, hogy a Btk. 177/A. § (3) bekezdésének időközbeni módosulása folytán a vád tárgyát képező bűncselekmény a harmadfokú eljárás idején kedvezőbben bírálendő el, mint az elkövetése idején. Ezért a Btk. 2. §-ának alkalmazásával a vádlottat a vádiratban foglalt cselekmény elbíráláskori - törvényes - minősítése szerinti bűncselekmény alól tekintette felmentettnek.

Az ítéletábra osztva a fellebbezési főügyésznek azon álláspontját, hogy a számítógép merevlemezének az elkobzásáról a másodfokú bíróság tévesen rendelkezett [Btk. 77. § (3) bekezdés], minthogy az nem a vádlott, hanem a **(társulás neve)** Kistérségű Társulás tulajdonát képezi. Ezért a Be. 155. § (1) és (2) bekezdése alapján eljárva a vádlott által kezelt adatbázis letörlését követően a merevlemez a tulajdonosnak rendelte kiadni.

Figyelemmel az időközbeni jogszabályváltozásokra, az adatbázis-másolatot tartalmazó 2 db DVD lemez lefoglalását ugyancsak megszüntette az ítéletábra, és mint értékteleneknek a Be. 155. § (1) bekezdése és (8) bekezdése alapján történő megsemmisítésüket rendelte el.

Az elsőfokú bíróság több bűnjelet is **(tanú neve)** részére rendelt kiadni, elmulasztotta azonban feltüntetni nevezett lakcímét, s ezért azt a harmadfokú bíróság pótolta.

Az ítélőtábla a fenti megváltoztató rendelkezéseit a Be. 398. § (1)-(2) és (3) bekezdése alapján eljárva hozta meg, míg a másodfokú bíróság ítéletét egyebekben a Be. 397. §-a alapján helybenhagyta.

A harmadfokú eljárásban felmerült bűnügyi költség viseléséről a Be. 398. § (3) bekezdése és a Be. 339. § (1) bekezdése alapján rendelkezett.

S z e g e d , 2010. január 14.

Dr. Maráz Vilmosné sk.	. Mezőlaki Erik sk.	Dr. Cserhádi Ágota sk.
a tanács elnöke	a tanács tagja,előadó	a tanács tagja

A Szegedi Ítélőtábla Bhar.II.199/2009/13. számú ítélete, s a jelen ítéletbe foglalt változtatásokkal a Békés Megyei Bíróság 7.Bf.297/2008/8. számú ítélete a mai napon jogerős és végrehajtható.

S z e g e d , 2010. január 14.

Dr. Maráz Vilmosné sk.
a tanács elnöke